



روز عاظمه از چادر نویس

طرح قرآنی رسول اکرم (ص)

با محوریت سوره های قدر، کوثر و انسان

زمان: از ابتدای فاطمیه اول تا روز ولادت خانم حضرت زهرا (س)

مکتب قرآن امام رضا علیه السلام



❖ مقدمه ❖

یکی از دغدغه‌های مهم و همیشگی فرهنگ اسلامی ترویج درست معارف است. در این خصوص روش‌های گوناگون در این حوزه به صورت آموزش همگانی و اختصاصی قرآن و معارف مورد استفاده دغدغه‌مندان قرار گرفته است. در میان معارف تعالی بخش اسلام، نشر و ترویج قرآن کریم از جایگاه بالاتری برخوردار است. از همین رو همزمان با فرارسیدن ایام شهادت حضرت فاطمه زهرا(س) بر آن شدیم تا با دغدغه تعلیم همگانی قرآن کریم به ایجاد طرحی با محوریت سور مبارکه کوثر، قدر و انسان که متناسب با فضای ایام فاطمیه است، به استقبال فراگیری همگانی معارف قرآنی و همچنین پرداختن به نکات حاشیه‌ای این سوره در طول ایام فاطمیه اول، دوم و همچنین شهادت تا ولادت (۲۷ آذر الی ۳ بهمن) برویم.

ظرفیت جمع‌های قرآنی، مساجد، تکیه‌ها و فضای مجازی پتانسیل عظیمی است که اگر فعالیت‌های قرآنی از این کانال‌های فرهنگی و جهادی ورود پیدا کند، می‌توانیم امیدوار باشیم یک جهش و رشد تصاعدی در توسعه فعالیت‌های قرآنی در میان عموم مردم ایجاد شود. موسسه فرهنگی قرآن و عترت مکتب امام رضا(ع) با لحاظ شرایط فعلی کشور و لزوم زنده نگه داشتن آئین‌های مذهبی و با تبعیت از توصیه اکید مقام معظم رهبری مبنی بر رعایت پروتکل‌های بهداشتی اعلام شده از سوی ستاد ملی مبارزه با کرونا، اقدام به برنامه‌ریزی و اجرای طرح رسول اکرم(ص) نموده است.

❖ آشنایی با طرح رسول اکرم (ص) ❖

طرح رسول اکرم (ص)، طرح قرآنی سوره محور است که مطابق برنامه‌ریزی زمانی از پیش تعیین شده در سراسر کشور حتی دور افتاده‌ترین نقاط محروم کشور اجرا می‌گردد. هدف از این طرح، قرائت و معرفت‌افزایی نسبت به سوره‌های مختلف قرآن و مطالب منتخب دینی است. در این طرح سعی شده است که با صرف کمترین زمان ممکن شناخت قرآنی در میان افراد مختلف جامعه ایجاد گردد.

طرح رسول اکرم (ص) سعی دارد در ایام فاطمیه اول (۲۷ الی ۳۰ آذر) با محوریت سوره مبارکه کوثر و ترویج فرهنگ تربیت فرزند صالح، ایام فاطمیه دوم (۱۱ الی ۱۶ دیماه) با محوریت سوره مبارکه قدر و ترویج فرهنگ عفاف و حجاب و همچنین در ایام شهادت تا ولادت (۱۷ الی ۳ بهمن ماه) که ایام منتسب به خانم فاطمه زهرا (س) می‌باشد با محوریت سوره مبارکه انسان و بررسی کلام حضرت در خطبه فدکیه در میان اقشار مختلف جامعه معرفت افزایی نماید.



➤ هدف طرح

هدف از برگزاری این طرح انس عموم مردم با قرآن و ترویج شعائر دینی است که با محوریت تفسیر یک سوره از قرآن کریم حاصل می‌شود.

در این میان ممکن است به دلیل شرایط کرونایی برخی از مجالس برگزار نگردد؛ لذا این امکان وجود دارد که همه مشتاقان با استفاده از سایت مکتب به آدرس www.maktab-emamreza.com و صفحه مجازی طرح به آدرس tarheghorani_rasolakram محتوای هر جلسه را دریافت کنند.

و من الله توفیق



طرح قرآنی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱ إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ

۲ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ

۳ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ



به نام خداوند بخشنده مهربان

ما تو را [چشمه] کوثر دادیم (۱)

پس برای پروردگارت نمازگزار و قربانی کن (۲)

دشمنت خود بی تبار خواهد بود (۳)



﴿ معرفی سوره مبارکه کوثر ﴾

سوره کوثر کوتاه‌ترین سوره قرآن است که سه آیه دارد . خدا در این سوره به رسول اکرم (ص) خبر می‌دهد که به ایشان خیر زیاد (کوثر) داده است. داستان از این قرار بوده که پس از مرگ دو پسر رسول اکرم (ص) مردی به ایشان زخم زبان می‌زند که پسر ندارد و نسبت اجاق کوری یا همان ابتر بودن را می‌دهد. این سوره در پاسخ به این موضوع نازل شده است که ایشان به واسطه حضرت زهرا (س) نسلشان تا قرن‌ها ادامه پیدا کرده است. در روایتی در ثواب قرائت این سوره از امام صادق (ع) داریم: هر که سوره کوثر را در نمازهای واجب و مستحب خود تلاوت کند خداوند او را در روز رستاخیز از حوض کوثر سیراب نماید و مجلس گفتگوی او با رسول اکرم (ص) در زیر درخت طوبی باشد.



﴿ إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ ﴾

کوثر به معنای خیر کثیر و نعمت فراوان است. در این آیه خداوند به پیامبر منت گذاشته و نسل با برکتی را به ایشان داده که در واقع از آینده فرزندان حضرت زهرا (س) خبر می‌دهد. کلمه اعطینا نیز نشان از خوشدل ساختن رسول اکرم (ص) دارد که در مقابل کسانی که به ایشان نسبت بی پشت و نسل بودن می‌دادند خداوند به ایشان خیر کثیر که یکی از نمونه های آن نسل با برکت است داده است. در برخی روایات نیز کوثر نام نهر یا حوضی در بهشت مال رسول اکرم (ص) است. نهری که سفیدتر از شیر و شیرین تر از عسل و نرم تر از کره است. سنگ های اطرافش از زبرجد و یاقوت و مرجان است و گیاهش زعفران است و خاکش از مشک تیزیوی است. بنا بر شأن نزول سوره مصداق کوثر می‌تواند وجود مبارک حضرت زهرا (س) و نسل پاک ایشان است که برترین و پربرکت ترین نسل هاست باشد.

﴿ نسل بهشتی ﴾

فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ص) كَثِيرًا مَا كَانَ يَقُولُ مَنْ كَانَ يُحِبُّ أَنْ يَتَّبِعَ سُنَّتِي فَلْيَتَزَوَّجْ فَإِنَّ مِنْ سُنَّتِي التَّزْوِيجَ وَاطْلُبُوا الْوَلَدَ فَإِنِّي أَكْثَرُ بِكُمْ الْأُمَمَ عَدَا...

رسول اکرم (ص) بسیار می‌فرمود: هرکس دوست دارد که از سنت من پیروی کند، باید ازدواج کند، زیرا از سنت من ازدواج است. و در طلب فرزند باشید، زیرا من فردای قیامت به شما بر سایر امت ها می‌بالم.

﴿ احکام ﴾

اگر مکان نمازگزار پاک نباشد ولی به بدن و لباس نمازگزار سرایت نکند و محل سجده هم پاک باشد، نماز در آن مکان اشکالی ندارد.

۱. مجمع البیان

۲. المیزان

۳. خصال شیخ صدوق / ج ۲ / ص ۶۱۰





﴿ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ﴾

منظور خداوند متعال در این قسمت خطاب به رسول اکرم (ص) این است که حال که ما بر تو منت نهادیم و خیر کثیرت دادیم این نعمت بزرگ را با نماز و نحر شکرگزاری کن. در شکرانه این نعمت دو کار رسول اکرم (ص) باید انجام دهند:

۱. نماز

۲. نحر

در روایات از خود رسول اکرم (ص) و امام علی (ع) و امام صادق (ع) و همچنین اهل سنت کلمه "و انحر" دست بلند کردن به طرف گردن در هنگام تکبیر گفتن برای نماز تعبیر شده است. رسول اکرم (ص) می‌فرمایند که دست بلند کردن نشانه التماس و استکانت است معانی دیگری نیز راجع به نحر مانند شتر قربانی کردن آمده است.

﴿ نسل بهشتی ﴾

مِيرَاثُ اللَّهِ مِنْ عَبْدِهِ الْمُؤْمِنِ الْوَلَدُ الصَّالِحُ يَسْتَغْفِرُ لَهُ

میراث الهی بنده مؤمن، فرزند صالح و درستکاری است که برای او استغفار کند.

﴿ احکام ﴾

کسی که نماز واجب خود را در وقت آن نخوانده باید قضای آن را به جا آورد، اگرچه در تمام وقت نماز خواب مانده یا بواسطه مستی نماز نخوانده باشد، ولی نمازهای یومیهای را که زن در حال حیض یا نفاس نخواند، قضا ندارد.

۱. رجوع کنید به تفسیر المیزان

۲. من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۴۸۱.



﴿إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ﴾

همانا کسی که دشمن توست و خشم و کینه از تو دارد و کمترین ادبی نسبت به تو ندارد منقطع از نسل و اجاق کور است. در نقلی آمده است که قاسم پسر رسول اکرم (ص) در مکه از دنیا رفت و بعد از دفن جنازه آن جناب رسول خدا (ص) به عاصی بن وائل و پسرش عمرو برخورد، عاصی وقتی رسول اکرم (ص) را از دور دید گفت: الان زخم زبانی به او می‌زنم، همین که آن جناب نزدیک شد، گفت: چه خوب شد که اجاقش کور شد، در پاسخ او این آیه نازل شد (ان شائنک هو الابتر)

﴿نسل بهشتی﴾

كَتَبْتُ إِلَى أَبِي الْحَسَنِ (ع) أَنِّي اجْتَنَبْتُ طَلَبَ الْوَلَدِ مُنْذُ خَمْسِ سِنِينَ وَ ذَلِكَ أَنَّ أَهْلِي كَرِهَتْ ذَلِكَ وَ قَالَتْ إِنَّهُ يَشْتَدُّ عَلَى تَرْبِيَّتِهِمْ لِقَلْبِهِ الشَّيْءُ فَمَا تَرَى فَكَتَبَ (ع) إِلَيَّ اطْلُبِ الْوَلَدَ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَرْزُقُهُمْ

به امام کاظم (ع) نوشتم، حدود پنج سال است که از طلب بچه خودداری کرده‌ام و این بدان سبب است که همسرم از این کار ناخشنود است و می‌گوید تربیت و نگهداری فرزندان به علت کمبود مالی مشکل است. نظر شما چیست؟ امام در پاسخ به من نوشت: در پی فرزند باش؛ زیرا روزی آنها را خداوند عزوجل می‌دهد.

﴿احکام﴾

اگر شخص نمازگزار بعد از وقت نماز بفهمد نمازی را که خوانده باطل بوده، باید قضای آن را بخواند.



طرح قرآنی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ﴿١﴾

وَمَا أَذْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ﴿٢﴾

لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ ﴿٣﴾

تَنْزِيلُ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ ﴿٤﴾

سَلَامٌ هِيَ حَتَّىٰ مَطْلَعِ الْفَجْرِ ﴿٥﴾

به نام خداوند بخشنده مهربان

ما [قرآن را] در شب قدر نازل کردیم (۱)

و از شب قدر چه آگاهی کرد (۲)

شب قدر از هزار ماه ارجمندتر است (۳)

در آن [شب] فرشتگان با روح به فرمان پروردگارشان برای هر کاری
[که مقرر شده است] فرود آیند (۴)

[آن شب] تا دم صبح صلح و سلام است (۵)



◀ معرفی سوره مبارکه قدر ▶

سوره مبارکه قدر از برکات و منزلت شب قدر و نزول دفعی قرآن کریم در این شب خبر می‌دهد و آن شب را بالاتر از هزار ماه می‌داند، چون در آن شب ملائکه و روح به سمت زمین نازل می‌شوند.

قرآن کریم به دو صورت تدریجی و دفعی بر پیامبر (ص) نازل شد. تدریجی از زمان بعثت ایشان با آیه "اقراء باسم ربک الذی خلق" (آیه اول سوره علق) شروع شد و در طول ۲۳ سال ادامه داشت. اما در مدل دفعی قرآن کریم به صورت یکباره در شب قدر به همراه ملائکه و روح نازل می‌شد.

در معرفی سوره قدر حضرت امام صادق (ع) می‌فرمایند: «أنا انزلناه فی لیلہ القدر؛ لیلہ: فاطمه و القدر: الله، فمن عرف فاطمه حق معرفتها فقد ادرك لیلہ القدر، وانها سمیت فاطمه لانّ الخلق فطموا عن معرفتها

«لیله» در انا انزلناه فی لیلہ القدر «فاطمه» است و «قدر» خداوند می‌باشد. پس هرکس فاطمه را به حقیقت بشناسد، شب قدر را درک نموده است.

۱. المیزان

۲. بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۶۵، روایت ۵۸



﴿ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ﴾

قرآن کریم به دو صورت بر رسول اکرم (ص) نازل شده است. به صورت یکباره در شب قدر که در این آیه به آن اشاره شده است و همچنین به صورت تدریجی که در طول ۲۳ سال عمر نبوت بر پیامبر اکرم (ص) نازل شده است.

قدر به معنای اندازه گیری و تقدیر است. شب قدر یکی از شبهای ماه مبارک رمضان است که هر سال می آید و در آن شب (بنا بر آیه ۶ سوره دخان) هر حادثه ای که باید واقع شود خصوصیاتش مشخص و محدود می شود و سرنوشت انسان و جهان همچون نیکی و بدی و فرمانبری و نافرمانی و تولد و مرگ و حتی روزی، تا یک سال آینده مشخص می شود و خواست خداوند عزوجل در آن خواهد بود .

﴿ آمرزش گناهان با تسبیحات حضرت زهرا (س) ﴾

امام صادق (ع): مَنْ سَبَّحَ اللَّهَ فِي دُبُرِ الْفَرِيضَةِ تَسْبِيحَ فَاطِمَةَ الْمِائَةِ مَرَّةً وَاتَّبَعَهَا بِلا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مَرَّةً غُفِرَ لَهُ
 امام صادق (ع): هر کس پس از نماز واجبی، با تسبیح حضرت زهرا (س) صد بار به تسبیح خدا بپردازد، و به دنبال آن یک بار «لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» بگوید، آمرزیده می شود.
 کارهای سنگین منزل حضرت فاطمه (س) را خیلی خسته کرده بود؛ حضرت علی (ع) و حضرت فاطمه (س) درخواست خادم برای انجام کارهای منزل کردند. در این هنگام، پیامبر اکرم (ص) تسبیحاتی را به ایشان آموختند. پیامبر (ص) فرمودند: آیا بهتر نیست چیزی به شما تعلیم نمایم که از خادم برای شما بهتر باشد، پس هرگاه خواستید بخوابید سی و سه مرتبه سبحان الله، سی و سه مرتبه الحمد لله و سی و چهار مرتبه الله اکبر بگویید.

﴿ احکام ﴾

نماز مسافر نیت خاصی ندارد، همین که نماز چهار رکعتی را دو رکعت بخوانند، نماز مسافر محسوب می شود، در ضمن لازم نیست نیت را به زبان بگوید یا از قلب خود بگذرانند، همین اندازه که متوجه است چه عملی را انجام می دهد کافی است.

۱. الکافی، ج ۴، ص ۱۵۷

۲. وسائل الشیعه جلد ۴ / باب ۷، ص ۱۰۲، ح

۳. مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی - روحانی علی آبادی، محمد، زندگانی حضرت زهرا (س) (ترجمه جلد ۴۳ بحار الأنوار) ترجمه روحانی، اجلد، انتشارات مهام - تهران، چاپ: اول، ۱۳۷۹ ش.



﴿ وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ﴾

منظور از این آیه منزلت شب قدر و عظمت آن است که ارزش آن قابل اندازه‌گیری نمی‌باشد. دلیل نام‌گذاری این شب به نام شب قدر نیز به همین موضوع اشاره دارد. امام صادق (ع) فرمودند: شب قدر را در شب نوزدهم و بیست و یکم و بیست و سوم ماه رمضان جستجو کنید. و در روایت آمده است که این شب تا روز قیامت ادامه دارد و هر سال تکرار می‌گردد.

﴿ مقام والدین ﴾

قالَ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ (س): الزَّمْ رِجْلَهَا، فَإِنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ أَقْدَامِهَا، وَ الزَّمْ رِجْلَهَا فَتَمَّ الْجَنَّةَ. حضرت فاطمه زهرا(س) فرمودند: همیشه در خدمت مادر و پای بند او باش، چون بهشت زیر پای مادران است؛ و نتیجه آن نعمت‌های بهشتی خواهد بود.

﴿ احکام ﴾

اگر نماز گزار در هنگامی که نماز عصر را می‌خواند متوجه شود که به هر دلیلی نماز ظهر را غلط بجا آورده و نماز عصر را تمام کرده باشد، لازم نیست بعد از اعاده کردن نماز ظهر، نماز عصر را دوباره بجا بیاورد.

۱. الکافی، ج ۱، ص ۲۴۸ / بحار الأنوار، ج ۲۵، ص ۸۰

۲. مجمع البیان

۳. کنز العمال: ج ۱۶، ص ۴۲۲



﴿لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ﴾

این آیه برای نشان دادن عظمت شب قدر می‌فرماید که این شب از هزار شب بهتر است. منظور از بهتر بودنش از هزار شب به دلیل فضیلت عبادت است، زیرا قرآن بنا دارد مردم را به خدا نزدیک کند، تا به وسیله عبادت روحشان زنده شود. شب قدر شبی است که فضیلت عبادت در آن از هزار ماه عبادت کردن بیشتر است. از امام باقر (ع) پرسیده شد که خداوند چه منظوری در آیه: لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ دارد؟! ایشان فرمودند: «انجام عملی شایسته و بایسته از قبیل نماز و زکات و کارهای خیر دیگر در شب قدر، از انجام همین اعمال در هزار ماه دیگر که شب قدر نداشته باشد، بهتر است؛ ... خداوند اجر اعمال نیک آن‌ها را چند برابر می‌کند.

﴿قَالَ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ (س): لَا يَلُومَنَّ امْرَأٌ إِلَّا نَفْسَهُ، يَبِيتُ﴾

حضرت فاطمه زهرا(س) فرمودند: کسی که بعد از خوردن غذا، دست‌های خود را نشوید دست‌هایش آلوده باشد، چنانچه ناراحتی برایش بوجود آید کسی جز خودش را سرزنش نکند.

﴿احکام﴾

اگر کسی اول وقت در وطن یا محل اقامت بوده، نماز را نخوانده و مسافرت کرد، باید نمازش را در سفر شکسته بخواند.

۱. المیزان

۲. الکافی، ج ۴، ص ۱۵۷/ وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۳۵۱/ من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۱۵۸

۳. کنز العمال: ج ۱۵، ص ۲۴۲



﴿ تَنْزَلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ ﴾

در آن شب فرشتگان و روح با اجازه خداوند برای تقدیر و تعیین سرنوشت و آوردن خیر و برکت و ... نازل می‌شوند. امام صادق (ع) می‌فرمایند: روح از جبرئیل بزرگتر است، جبرئیل یکی از فرشته‌ها است و روح از فرشته‌ها بزرگوارتر است؛ این همان روح در آیه ۳۸ سوره نبا است که همراه فرشتگان در صف می‌ایستند و جز به اذن خدا سخن نمی‌گویند.

امام کاظم (ع) نیز در مورد آمدن فرشتگان بر زمین فرمودند: فرشته‌ای نیست که خدایش برای امری به زمین فرو فرستد جز اینکه ابتدا نزد امام (معصوم) آید ... و رفت و آمد ملائکه از نزد خدای تبارک و تعالی به سوی صاحب الامر است. بنابراین فرشتگان و روح پیام خداوند را در شب قدر نزد امام معصوم می‌آورند.

﴿ قَالَ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ (س): حُبَّ إِلَيَّ مِنْ دُنْيَاكُمْ ثَلَاثٌ: تِلَاوَةُ كِتَابِ اللَّهِ وَالنَّظَرُ فِي وَجْهِ رَسُولِ اللَّهِ وَالْإِنْفَاقَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ؛ ﴾

حضرت فاطمه زهرا (س) فرمودند: از دنیای شما محبت سه چیز در دل من نهاده شد: تلاوت قرآن، نگاه به چهره پیامبر اکرم (ص) و انفاق در راه خدا.

﴿ احکام ﴾

اگر نمازگزار با عین مالی که خمس یا زکات آن را نداده است، لباس بخرد و با آن نماز بخواند، نماز خواندن در آن لباس باطل است.

۱. الکافی، ج ۱، ص ۳۸۵ / بحار الأنوار، ج ۴۸، ص ۳.
 ۲. مستدرک الوسائل، ج ۷، ص ۴۶۳ / بحار الأنوار، ج ۹۴، ص ۵ / الغارات، ج ۱، ص ۱۰۷.
 ۳. تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱۸، ص ۲۷۴ / الکافی، ج ۱، ص ۳۹۴ / نور الثقلین
 ۴. نهج الحیة، ح ۱۶۴

الاسم

طرح قرآني

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَّذْكُورًا ﴿١﴾ إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُّطْفَةٍ
أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٢﴾ إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا ﴿٣﴾ إِنَّا أَعْتَدْنَا
لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلًا وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا ﴿٤﴾ إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِنْ كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا ﴿٥﴾ عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا
عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا ﴿٦﴾ يُوفُونَ بِالْإِثْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا ﴿٧﴾ وَيُطْعَمُونَ السَّعَامَ
عَلَى حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا ﴿٨﴾ إِنَّمَا نَطْعِمُكُمْ لَوْجِهَ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا ﴿٩﴾ إِنَّا
نَخَافُ مِنْ رَبَّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَمْطَرِيرًا ﴿١٠﴾ فَوَقَاهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَلِكَ الْيَوْمِ وَلَقَّاهُمْ نَضْرَةً وَسُرُورًا ﴿١١﴾
وَجَزَاهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَخَرِيرًا ﴿١٢﴾ مُتَّكِنِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمَهْرِيرًا ﴿١٣﴾
وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلَالُهَا وَذُلَّتْ قُطُوفُهَا تَذْلِيلًا ﴿١٤﴾ وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِآيَاتٍ مِنْ فَضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ
قَوَارِيرًا ﴿١٥﴾ قَوَارِيرٍ مِنْ فِضَّةٍ قَدَّرُوهَا تَقْدِيرًا ﴿١٦﴾ وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَنْجَبِيلًا ﴿١٧﴾ عَيْنًا فِيهَا
تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا ﴿١٨﴾ وَيُطَوَّفُ عَلَيْهِمْ وَلَدَانٌ مُخَلَّدُونَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَنْثُورًا ﴿١٩﴾ وَإِذَا رَأَيْتَ
تَمَرًا رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمَلَكًا كَبِيرًا ﴿٢٠﴾ عَلَيْهِمْ ثِيَابٌ سُنْدُسٍ خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ وَحُلُّوا أَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ
وَسَقَاهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا ﴿٢١﴾ إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعْيُكُمْ مَشْكُورًا ﴿٢٢﴾ إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا
عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا ﴿٢٣﴾ فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تُطِعْ مِنْهُمْ آثِمًا أَوْ كَافُورًا ﴿٢٤﴾ وَادْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً
وَأَصِيلًا ﴿٢٥﴾ وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا ﴿٢٦﴾ إِنَّ هَؤُلَاءِ يَجْعَلُونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذَرُونَ
وَرَاءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيلًا ﴿٢٧﴾ نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا بَدَّلْنَا أَمْثَلَهُمْ تَبْدِيلًا ﴿٢٨﴾ إِنَّ هَذِهِ
تَذَكُّرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٢٩﴾ وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٣٠﴾
يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣١﴾



به نام خداوند بخشنده مهربان

آیا بر انسان روزگارانی نگذشت که چیزی هیچ لایق ذکر نبود؟ (۱) ما انسان را از آب نطفه مختلط (بی حس و شعور) خلق کردیم و او را می‌آزماییم و بدین سبب دارای قوای چشم و گوش (و مشاعر و عقل و هوش) گردانیدیم. (۲) ما به حقیقت راه (حق و باطل) را به او نمودیم حال خواهد (هدایت پذیرد و) شکر (این نعمت) گوید و خواهد (آن نعمت را) کفران کند. (۳) ما برای (کیفر) کافران غل و زنجیرها و آتش سوزان مهیا ساختهایم. (۴) نیکوکاران عالم (که در این آیه حضرت علی و فاطمه و حسنین علیهم السلام و شیعیانشان به اجماع خاصه و اخبار عامه مقصودند) در بهشت از جام شرابی نوشند که طبعش (در لطف و رنگ و بوی) کافور است. (۵) از سرچشمه گوارایی آن بندگان خاص خدا می‌نوشند که به اختیارشان هر کجا خواهند جایش سازند. (۶) به عهد و نذر خود وفا می‌کنند و از روزی که شر و سختیش همه اهل محشر را فراگیرد می‌ترسند. (۷) و هم بر دوستی او (یعنی خدا) به فقیر و طفل یتیم و اسیر طعام می‌دهند. (۸) (و گویند) ما فقط برای رضای خدا به شما طعام می‌دهیم و از شما هیچ پاداش و سپاسی هم نمی‌طلبیم. (۹) ما از (قهر) پروردگار خود به روزی که (از رنج و سختی آن رخسار خلق) در هم و غمگین است می‌ترسیم. (۱۰) خدا هم از شر و فتنه آن روز آنان را محفوظ داشت و به آنها روی خندان و دل شادمان عطا نمود. (۱۱) و پاداش آن صبر کامل بر اینارشان باغ بهشت و لباس حریر بهشتی لطف فرمود. (۱۲) که در آن بهشت بر تختها (ی عزت) تکیه زنند و آنجا نه آفتابی سوزان بینند و نه سرمای ز مهریر (بلکه در هوایی بسیار خوش و باغی وسیع و دلکش تفرج کنند). (۱۳) و سایه درختان بهشتی بر سر آنها و میوه‌هایش در دسترس و به اختیار آنهاست. (۱۴) و (ساقیان زیبای حور و غلمان) با جامهای سیمین و کوزه‌های بلورین بر آنها دور زنند. (۱۵) که آن بلورین کوزه‌ها به رنگ نقره خام و به اندازه و تناسب (اهلش) مقدر کرده‌اند. (۱۶) و آنجا شرابی که طبعش چون زنجبیل (گرم و عطراگین) است به آنها بنوشانند. (۱۷) در آنجا چشمهای است که سلسبیلش نامند. (۱۸) و دور آن بهشتیان پسرانی زیبا که تا ابد نوجوانند و خوش سیما به خدمت می‌گردند که در آنها چو بنگری (از فرط صفا) گمان بری که لؤلؤ منثورند. (۱۹) و چون آن جایگاه نیکو را مشاهده کنی عالمی پر نعمت و کشوری بی نهایت بزرگ خواهی یافت. (۲۰) بر بالای بهشتیان، لطیف دیبای سبز و حریر ستبر است و بر دستهایشان دستبند نقره خام، و خدایشان شرابی پاک (و گوارا از کوثر عنایت) بنوشانند. (۲۱) این بهشت به حقیقت پاداش (اعمال) شماسست و سعی و اشتیاقاتان (در راه طاعت حق) مشکور و مقبول است. (۲۲) محققا ما این قرآن (عظیم الشان) را بر تو فرو فرستادیم. (۲۳) پس بر اطاعت حکم پروردگارت صبور و شکبیا باش و هیچ از مردم بدکار کفر کیش اطاعت مکن. (۲۴) و نام خدایت را صبح و شام (به عظمت) یاد کن. (۲۵) و شب را برخی (در نماز) به سجده خدا پرداز و شام دراز به تسبیح و ستایش او صبح گردان. (۲۶) این مردم کافر غافل همه دنیای نقد عاجل را دوست می‌دارند و آن روز (قیامت) سخت سنگین را به کلی از یاد می‌برند. (۲۷) ما اینان را آفریدیم و محکم بنیان ساختیم و هرگاه بخواهیم همه را فانی ساخته و مانندشان قوم دیگر خلق می‌کنیم. (۲۸) این آیات پند و تذکری است، پس هر که (سعادت و حسن عاقبت) بخواهد راهی به سوی خدای خود پیش گیرد. (۲۹) و شما (کافران، راه حق را) نمی‌خواهید مگر خدای بخواهد (و به قهر شما را به این راه بدارد)، که البته خدا دانا و به صلاح بندگان آگاه است. (۳۰) هر که را بخواهد در (بهشت) رحمت خود داخل گرداند و برای ستمکاران عالم عذاب دردناک مهیا ساخته است. (۳۱)



◀ معرفی سوره مبارکه انسان ▶

سوره انسان هفتاد و ششمین سوره قرآن کریم است که در مورد خلقت انسان، هدایت و شکرگذاری بابت هدایت صحبت می‌کند و عذاب کافران را مشخص می‌نماید. در هجده آیه اوصاف نعمت‌های خداوند متعال را بیان می‌کند و به رسول اکرم (ص) خاطر نشان می‌سازد که این قرآن از سوی خداوند برای تذکر انسان آورده شده است که باید صبور بوده و همیشه خداوند را به یاد داشته باشد و از کافران پیروی نکند.

قسمتی از این سوره در مورد امام علی (ع) و حضرت زهرا (س) و دو فرزندشان یعنی امام حسن (ع) و امام حسین (ع) نازل شده است که ایشان سه روز، روزه نذر سلامتی فرزندشان نموده بودند و وقتی شروع به روزه گرفتن کردند هر روز افطار خود را به مسکین و یتیم و اسیر دادند.

پیامبر اکرم (ص) می‌فرمایند: هرکس این سوره را بخواند، پاداش وی نزد خداوند، بوستانی بهشتی و جامه‌ای ابریشمی خواهد بود.

همچنین پیامبر اکرم (ص) فرمودند: ای گروه مردم! این مرد (حضرت علی (ع)) از همه شما مرا بیشتر یاری داده است و شایسته‌ترین مردم در رعایت حق خداوند عزوجل و من بوده و هست و خداوند و من از او خشنودیم و هیچ آیه‌ای که در آن بیان رضایت حق باشد نازل نشده است، مگر اینکه درباره او باشد و خداوند هیچ‌گاه کسانی که به او ایمان آورده‌اند را مورد خطاب قرار نداده است، مگر اینکه او سرفصل آن خطاب باشد و خداوند در سوره هَلْ أتی گواهی به بهشت نداده است، مگر برای او و آن را در مورد کس دیگری جز او نازل نفرموده است و در آن سوره کسی جز او را نستوده است.

۱. تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱۷، ص ۲۳۲

۲. تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱۷، ص ۲۳۴



روز اول

﴿ هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَّذْكُورًا ﴾ (۱) إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُّطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا (۲) ﴿

سوره با خلقت انسان و قراردادن قوه شنوایی و بینایی و امتحان او آغاز می‌شود. در روایات از پیامبر اکرم (ص) آمده است که این آیه در مورد حضرت علی (ع) است. ایشان می‌فرمایند: "ای گروه مردم! این مرد از همه شما مرا بیشتر یاری داده است و شایسته‌ترین مردم در رعایت حق خداوند عزوجل و من بوده و هست و خداوند و من از او خشنودیم و هیچ آیه‌ای که در آن بیان رضایت حق باشد نازل نشده است، مگر اینکه درباره او باشد و خداوند هیچ گاه کسانی که به او ایمان آورده‌اند را مورد خطاب قرار نداده است، مگر اینکه او سرفصل آن خطاب باشد و خداوند در سوره هَلْ أَتَى گواهی به بهشت نداده است، مگر برای او و آن را در مورد کس دیگری جز او نازل نفرموده است و در آن سوره کسی جز او را نستوده است."

خداوند چرا پیامبر (ص) را مبعوث کرد؟ (چرا پیامبر داریم؟)

قَالَ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ (س): ابْتَعَثَهُ اللَّهُ اِتِّمَامًا لِأَمْرِهِ، وَ عَزِيمَةً عَلَى امْضَاءِ حُكْمِهِ، وَ اِنْفَاذًا لِمَقَادِيرِ رَحْمَتِهِ، فَرَأَى الْأَمَمَ فَرَقًا فِي أَدْيَانِهَا، عَكْفًا عَلَى نِيرَانِهَا، عَابِدَةً لِأَوْثَانِهَا، مُنْكَرَةً لِلَّهِ مَعَ عَرْفَانِهَا. فَأَنَارَ اللَّهُ بِأَبِي مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ ظُلْمَهَا، وَ كَشَفَ عَنِ الْقُلُوبِ بَهْمَهَا، وَ جَلَّى عَنِ الْأَبْصَارِ غُمَّهَا، وَ قَامَ فِي النَّاسِ بِالْهُدَايَةِ، فَأَنْقَذَهُمْ مِنَ الْغَوَايَةِ، وَ بَصَّرَهُمْ مِنَ الْعُمَايَةِ، وَ هَدَاهُمْ إِلَى الدِّينِ الْقَوِيمِ، وَ دَعَاهُمْ إِلَى الطَّرِيقِ الْمُسْتَقِيمِ.

حضرت فاطمه زهرا (س) می‌فرمایند: (خداوند) او (پیامبر) را برانگیخت تا امرش را کامل و حکم قطعی‌اش را امضا و مقدراتش را اجرا نماید و آن حضرت امتها را دید که در آئینی مختلف قرار داشتند، در پیشگاه آتش‌های افروخته معتکف و بت‌های تراشیده شده را پرستنده و خداوندی که شناخت آن در فطرتشان قرار دارد را منکرند. پس خدای بزرگ بوسیله پدرم محمد (ص) تاریکی‌های آنان را روشن و مشکلات قلبیها را برطرف و موانع رؤیت دیده‌ها را از میان برداشت و با هدایت در میان مردم قیام کرده و آنان را از گمراهی رهانید و بینایشان کرده و ایشان را به دین استوار و محکم رهنمون شده و به راه راست دعوت نمود. پس مشخص شد خداوند، پیامبر اکرم (ص) را برای هدایت مردم به سوی خودش و دوری گمراهیشان به پیامبری مبعوث کرد.



طرح قرآنی

روز دوم

﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا﴾ (۳) إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلَ وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا ﴿۴﴾ ➔

خداوند متعال راه درست را به انسان نشان داد. حال ممکن است انسان از آن راه درست پیروی کند و یا این که به راه درست نمی‌رود و با آن مخلفت می‌کند. اختیار با خود انسان است. به عبارت دیگر خداوند متعال مردم را به راه حق هدایت کرده است اما انسان در این راه اختیار دارد هم می‌تواند شاکر این نعمت باشد و یا می‌تواند آن را نادیده بگیرد. برای کسانی که کافر می‌شوند خدا عذاب دردناک قرار داده است.

➔ پای صحبت بانو

قرآن چیست؟

قَالَ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ (س): وَبَقِيَّةُ اسْتِخْلَافِهَا عَلَيْكُمْ: كِتَابُ اللَّهِ النَّاطِقُ، وَالْقُرْآنُ الصَّادِقُ، وَالنُّورُ السَّاطِعُ، وَالضِّيَاءُ اللَّامِعُ، بَيِّنَةٌ بَصَائِرُهُ، مُنْكَشِفَةٌ سَرَائِرُهُ، مُتَجَلِّيةٌ ظَوَاهِرُهُ، مُغْتَبِطٌ بِهِ أَشْيَاعُهُ، قَائِدٌ إِلَى الرِّضْوَانِ اتِّبَاعُهُ، مُؤَدِّ إِلَى النِّجَاهِ اسْتِمَاعُهُ

حضرت فاطمه زهرا (س) می‌فرمایند: و آنچه پیامبر اکرم (ص) بعد از خود در میان امت به یادگار گذاشته‌اند؛ کتاب الله ناطق و قرآن صادق و نور آشکار و روشنایی پر فروغ است. کتابی که دلایلش روشن، باطنش آشکار، ظواهرش پر نور و پیروانش پر افتخار. کتابی که عاملان خود را به بهشت فرا می‌خواند و مستمعینش را به ساحل نجات رهبری می‌کند.

